

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η θρησκεία ουδέποτε έπαψε να επηρεάζει τις κοσμοαντιλήψεις των ανθρώπων της νεωτερικότητας, της εποχής δηλαδή που ξεκινά από το 18ο αιώνα και φθάνει μέχρι τις μέρες μας. Αν σήμερα στη Δύση (και όχι μόνον εκεί) γίνεται λόγος για την «επιστροφή του Θεού» και την ανάδυση μιας «νέας θρησκευτικότητας», μέσα από τον πολλαπλασιασμό εκκλησιών, δογμάτων, σεκτών, αιρέσεων και φονταμενταλισμών, οφείλεται στο γεγονός ότι η θρησκεία αφενός μεν επιχειρεί να δώσει πειστικές απαντήσεις στην αγωνία του θανάτου, αφετέρου δε να συμβάλει στην εξήγηση του κακού και της αδικίας στον κόσμο (θεοδικία), στην τιθάσευση και κατανίκηση κάθε εξωκοσμικού και μη ελεγχόμενου από τον άνθρωπο παράγοντα. Θρησκευτικές παραστάσεις, πρακτικές και πίστη επιχειρούν έως σήμερα να εντάξουν τον άνθρωπο τόσο σε ένα κοσμολογικό όσο και σε ένα κοινωνικό πλαίσιο, γεγονός που καθιστά δυνατή (και όχι απαραίτητα αντιφατική) την ταυτόχρονη συνύπαρξη θρησκευτικής προσήλωσης και εκκοσμίκευσης στη νεωτερικότητα. Στο σημερινό θρυμματισμένο, ρευστό και επικίνδυνο κόσμο επιτείνονται οι υπαρκτικές ανασφάλειες των ατόμων και τίθενται επί τάπητος ζητήματα ατομικής και συλλογικής ταυτότητας. Για εκατομμύρια ανθρώπων παντού στην υφήλιο, η στροφή στη θρησκεία συνιστά έναν τρόπο αντιμετώπισης του άγχους και της αγωνίας που προκαλούν η ανέχεια, ο πόλεμος, ο κατακερματισμός και η ταχύτητα των επερχόμενων αλλαγών στην τεχνολογία, τις κοινωνικές σχέσεις και την καθημερινότητα. Θρησκευτική πίστη

και θρησκευτικές πρακτικές επιτελούν, επομένως, λειτουργίες εξορθολογιστικές, εξηγούν και, κυρίως, νοηματοδοτούν ανομικές καταστάσεις. Τέτοιες λειτουργίες ωστόσο, είτε λαμβάνουν χώρα σε συλλογικό είτε σε ατομικό επίπεδο, προϋποθέτουν μια έκπτωση του Εγώ, με την υπαγωγή του σε ένα θρησκευτικό δόγμα, σε κάποιες υπερκείμενες δυνάμεις ή σε μια ιερή συλλογικότητα (το έθνος, το λαό κ.λπ.) που συνιστά ένα είδος «λειτουργικού ισοδυνάμου» της θρησκείας.

Είναι γεγονός ότι η υπαρκτική αγωνία και η θεοδικία δεν εξαλείφονται ούτε και θα εξαλειφθούν ποτέ στο μέλλον, ακριβώς γιατί αποτελούν θεμελιώδεις πυλώνες της ανθρώπινης συνθήκης. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η τρέχουσα αναβίωση του θρησκευτικού φαινομένου αποτελεί μια απλή επανάληψη, ως εάν να μην έχει μεσολαβήσει τίποτα κατά τους τελευταίους δύο περίπου αιώνες στο δυτικό πολιτισμό. Η στροφή πολλών ανθρώπων στο Θεό και η υιοθέτηση μορφών θρησκευτικής έκφρασης είναι μεν απόρροια της έλλειψης νοήματος και των ανασφαλειών που γεννά ο εκτεχνολογισμός, η περιπλοκότητα και η αδιαφάνεια της σύγχρονης ζωής, πλην όμως συντελείται σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που δεν επιτρέπει την επικράτηση ενός μόνο θρησκευτικού προτύπου, μιας και μοναδικής θρησκείας. Το μονοπώλιο της μιας και μοναδικής θρησκείας μέσα σε μια επικράτεια έχει δώσει πια τη θέση του στο θρησκευτικό πλουραλισμό. Η ετερογένεια και ο πολλαπλασιασμός των κοινωνικών ταυτοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο, η συνεχής ροή και κίνηση κεφαλαίων, ανθρώπων, εικόνων και πληροφοριών σήμερα δεν μπορεί να συμβιβαστεί με την καθήλωση σε μία και μόνη, και εξ αποκαλύψεως, θρησκευτική αλήθεια. Φυσικά, δεν μπορεί να συμβιβαστεί και με οποιεσδήποτε άλλες μονοδιάστατες απαντήσεις προέρχονται από τον επιστημονισμό ή το μυστικισμό. Ο ενδοθρησκευτικός ανταγωνισμός, καθώς και ο ανταγωνισμός θρησκευτικών και μη θρησκευτικών ομάδων, κινημάτων και ιδεών δείχνει ότι, σε συνθήκες

θρησκευτικού πλουραλισμού, εν τέλει επικρατεί η «θέληση του καταναλωτή» (P. Berger), με συνέπεια τη μεταβλητότητα θρησκευτικών δεσμεύσεων και περιεχομένων.

Σε κάθε περίπτωση, η επιστροφή των θρησκευτικών παραδόσεων θα είναι άνευ αντικρίσματος εάν εμπεδωθεί με παραδοσιακό τρόπο. Και τούτο διότι δεν υπάρχει μία και μοναδική απάντηση στις τρέχουσες αλλά και μόνιμες υπαρξιακές αγωνίες των ανθρώπων. Ακριβώς επειδή οι μνήμες του παρελθόντος ανασυγκροτούνται στο παρόν, η στροφή στην παράδοση δεν θα ήταν σωστό να εκληφθεί ως επανάληψη του αιώνιου χθες. Αν μη τι άλλο διότι δεν υπάρχει μία και μοναδική, αλλά πολλές παραδόσεις, από τις οποίες τα υποκείμενα αντλούν υλικό για να διαχειριστούν νοηματικά τις ανασφάλειες της ύπαρξης και τους φόβους της βιωτής.

Δεν είναι όμως αλυσιτελής (και συχνά καταστροφική) η υπεράσπιση μόνο των παραδόσεων με παραδοσιακό τρόπο· το ίδιο αλυσιτελής είναι ο μηδενισμός και ο κυνισμός, οι οποίοι απλώς προσπερνούν το μυστήριο της ύπαρξης και τις αβεβαιότητες που γεννά η κοινωνία της διακινδύνευσης. Μπροστά στη σφοδρότητα των ερωτημάτων ελλοχεύει ο κίνδυνος μιας αρχαϊκής παλινδρόμησης: να απαρηθούμε τη μέριμνα για τον άλλο, να ξεχάσουμε την κουλτούρα του διαλόγου, του σεβασμού και της ανεκτικότητας και να περιχαρακωθούμε σε μερικές, τοπικές και αυτοπεριεκτικές «αλήθειες». Στην επικίνδυνη αυτή ατραπό εδώ και μερικά χρόνια έχει εισέλθει η ηγεσία της ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και εκπρόσωποι του λεγόμενου νεο-ορθόδοξου ρεύματος σκέψης. Κοιτώντας προς τα πίσω, διεκδικούν με αξιώσεις το μονοπώλιο της ελληνικής παράδοσης, ταυτίζοντας αφενός μεν τον ελληνισμό με την Ορθοδοξία, αφετέρου δε το νόημα της ζωής με τη μέθεξη σε μια προσωπική σχέση με το Θεό. Αυτό όμως συνιστά μία εναλλακτική στάση απέναντι στο πρόβλημα της ύπαρξης. Δίπλα και πέρα από αυτήν υπάρχουν και άλλες. Σήμερα –με όλο το βάρος της ιστορι-

κής μνήμης, των τραγωδιών που συντελέστηκαν και συντελούνται ακόμα στο όνομα της προόδου, της ανάπτυξης, του Θεού, του Ανθρώπου, της δημοκρατίας, της φυλής και του έθνους-, θα ήταν πνευματική τρυφηλότητα να εξαντλήσουμε τη στάση μας απέναντι στις υπαρξιακές ανασφάλειες καταφεύγοντας σε ψευδείς εγγυήσεις ή αναζητώντας λάθος απαντήσεις.

Η ελπίδα, η οδύνη, η αγωνία, η μέριμνα και η αγάπη δεν είναι ούτε και πρέπει να θεωρούνται μονοπάλιο της θρησκείας (και της εκκλησίας)· είναι και μπορούν να βιωθούν χωρίς αναφορά στο Θεό. Η χριστιανική παράδοση δεν είναι αποκλειστικό κληροδότημα της εκκλησίας. Μπορεί κανείς να αντλήσει από αυτήν χωρίς να παγιδεύεται σε σωτηριολογικές αυταπάτες. Το υπαρξιακό ερώτημα μπορεί να αντιμετωπιστεί και με μια *άθρησκη θρησκευτικότητα*, όπως και με μια θρησκευτικότητα χωρίς θεό ή/και χωρίς εκκλησία. Με ταπεινοφροσύνη, δηλαδή, και αξιοπρέπεια (που δεν ταυτίζεται με έναν υπεροπτικό ανθρωπισμό) και με μια αγάπη για τον άλλο που εμπνέεται μεν από τη διδαχή του Παύλου, πλην όμως δεν υποκύπτει στη ναρκισσιστική και φαντασιστική «αδελφσύνη» της εκκλησίας. Η μη ταυτιστική αγάπη και η δρώσα εμπιστοσύνη απέναντι στον άλλο είναι δύσκολη στάση ζωής, σε μια εποχή όπου η πίστη στη γνώση έχει ξεθωριάσει. Άλλο πράγμα όμως είναι η αφελής πίστη στη γνώση, εν πολλοίς συνέπεια του εργαλειακού λόγου, και άλλο είναι η *διάκριση ανάμεσα στην πίστη και τη γνώση*, που συνιστά κατάκτηση του πολιτισμού της νεωτερικότητας. Η αφελής πίστη στη γνώση υπονομεύει και χρησιμοποιεί τη θρησκεία, είναι ευάλωτη στο φονταμενταλισμό, αλλά και στην ανάδειξη «πολιτικών θρησκειών», όπως χαρακτηρίστηκαν τα ολοκληρωτικά καθεστάτα του 20ού αιώνα. Η διαφοροποίηση πίστης και γνώσης, αντιθέτως, επιτρέπει τη διάσωση του θρησκευτικού στοιχείου και την κοινωνική απήχηση της θρησκείας σε συνθήκες εκκοσμίκευσης και οικονομικο-πολιτικού εκσυγχρονισμού.

Θάνος Λίποβατς*

Πολιτική θεολογία και νεωτερικότητα

I

Στο τέλος του Δευτέρου Παγκόσμιου Πολέμου, πολλοί στοχαστές έθεσαν μεταξύ άλλων το ερώτημα, αν και κατά πόσον η εγκατάλειψη βασικών αρχών του χριστιανισμού¹ από το Διαφωτισμό και το θετικισμό στην Ευρώπη, οδήγησε όχι μόνο στο Auschwitz και τα άλλα εγκληματικά αποτελέσματα του εθνικοσοσιαλισμού, αλλά και στον εργαλειολόγο του φιλελεύθερου καπιταλισμού και του άκρατου ατομικισμού. Μετά τον πόλεμο, παράλληλα με τις θέσεις των Adorno, Horkheimer και Arendt, υποστηρίχθηκαν από τους M. Heidegger, C. Schmitt κ.ά., η απόρριψη κάθε αλλαγής του status quo και η προώθηση αυταρχικών, συντηρητικών απόψεων ενάντια στη δημοκρατία και το φιλελευθερισμό. Το επιχείρημα ήταν ότι κάθε ριζική αλλαγή και κάθε αγώνας για δικαιοσύνη και ελευθερία ισοδυναμεί με την τάση των ριζικών επαναστατών και μεταρρυθμιστών να υποκύπτουν στη γνωστική στάση της «αυτολύτρωσης» και αυτοθέωσης και της περιφρόνησης και απόρριψης του «κόσμου-όπως-είναι».²

---

* Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου.

1. Βλ. M. Brumlik, *Die Gnostiker*, Frankfurt a.M. 1995, σ. 295. M. Horkheimer, Th. W. Adorno, *Dialektik der Aufklärung*, Frankfurt a.M. 1985.

2. Βλ. M. Brumlik, *ό.π.*, σσ. 296 κ.ε. E. Voegelin, *Die neue Wissenschaft der Politik*, München 1959. J. Taubes (επιμ.), *Der Fürst dieser Welt. Carl*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η έρευνα «Το Θέμα της αναγραφής του θρησκευματος στις αστυνομικές ταυτότητες και η κάλυψή του από τον Τύπο» πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Πολιτική Επικοινωνία και ΜΜΕ: Εθνική και διεθνής διαδικασία», υπό την εποπτεία μου, από τους σπουδαστές της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης Ιωάννα Χαντζή και Αλκιβιάδη Δελαντώνη. Μελετήθηκαν 650 δημοσιεύματα των μεγαλύτερων ημερήσιων εφημερίδων εθνικής εμβέλειας: *Απογευματινή, Έθνος, Ελευθερος Τύπος, Ελευθεροτυπία, Καθημερινή, Τα Νέα και Το Βήμα*. Τα δημοσιεύματα αυτά καλύπτουν χρονικά ολόκληρο τον Ιούνιο του 2000, περίοδο κατά την οποία κορυφώθηκε η διαμάχη για τις ταυτότητες.

Το ερευνητικό υλικό ταξινομήθηκε βάσει τεσσάρων μεταβλητών «Δημοσιογραφικής γραφής» (ρεπορτάζ, άρθρο γνώμης, συνέντευξη, ανακοίνωση) και τριών μεταβλητών «Ιδεολογικού πλαισίου» (υπέρ, κατά, ή ουδέτερη στάση για την αναγραφή του θρησκευματος) και μελετήθηκε με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου.

Στο Παράρτημα αυτό παρατίθενται ορισμένα συγκεντρωτικά ποσοτικά στοιχεία και κατόπιν παρουσιάζεται η στάση που κράτησε στο ζήτημα της αναγραφής του θρησκευματος καθεμιά εφημερίδα. Στα γραφήματα εμφανίζονται οι κατανομές των μεταβλητών στο σύνολο των υπό εξέταση δημοσιευμάτων του μηνός Ιουνίου 2000 για κάθε εφημερίδα χωριστά.

Α. Συγκριτικά Ποσοτικά Στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Καταγραφή του ερευνητικού υλικού

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ	ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ	%
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	112	17,2
ΕΘΝΟΣ	88	13,5
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ	73	11,2
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	168	25,8
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	35	5,4
ΤΑ ΝΕΑ	94	14,5
ΤΟ ΒΗΜΑ	80	12,3
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	650	100,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Συνολική κατανομή δημοσιευμάτων στα είδη δημοσιογραφικής γραφής

ΠΟΣΟΣΤΑ % ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ	ΕΙΔΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ				
	Ρεπορτάζ	Άρθρο γνώμης	Συνέντευξη	Ανακοίνωση	Σύνολο
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	78	13	2	7	100
ΕΘΝΟΣ	68	17	1	14	100
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ	81	15	3	1	100
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	58	31	1	10	100
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	80	14	0	6	100
ΤΑ ΝΕΑ	57	36	3	4	100
ΤΟ ΒΗΜΑ	73	18	3	6	100
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	68	22	2	8	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Συνολική κατανομή δημοσιευμάτων στο ιδεολογικό πλαίσιο (υπέρ ή κατά της αναγραφής του θρησκευόμενου στις αστυνομικές ταυτότητες)

ΠΟΣΟΣΤΑ % ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ	ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ			
	ΚΑΤΑ	ΥΠΕΡ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	13	75	12	100
ΕΘΝΟΣ	56	10	34	100
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ	1	81	18	100
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	87	0	13	100
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	49	17	34	100
ΤΑ ΝΕΑ	81	0	19	100
ΤΟ ΒΗΜΑ	60	1	39	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	54	24	22	100

Πηνελόπη Φουντεδάκη*

Θρησκεία και κράτος στην Ευρώπη: Εκκοσμίκευση και λειτουργική διαφοροποίηση

A. Θέση του ερωτήματος

Οι οπτικές προσέγγισης των σχέσεων θρησκείας και κράτους δεν είναι ευάριθμες – μπορούν να είναι τουλάχιστον τρεις, όσες και οι πολλές επιστημονικές πειθαρχίες που ερευνούν καθένα από τα δύο φαινόμενα. Προσδιορίζοντας το αντικείμενο της έρευνας υπό την οπτική του δημοσίου δικαίου, τελικό ερώτημα που εδώ επιλέγεται να τεθεί είναι το νομικό status των εκκλησιών στα σύγχρονα δυτικά κράτη και η κατεύθυνση προς την οποία τείνει αυτό να εξελιχθεί. Ήδη από τη θέση του ερωτήματος, δικαιολογείται η μετάβαση από το ζεύγμα θρησκεία – κράτος στην κομβική τριμερή σχέση μεταξύ θρησκείας – εκκλησιών – κράτους, εφόσον οι εκκλησίες νοούνται ως θεσμικοί ιστορικά ανταγωνιστικοί προς την κρατική κυριαρχία, με κοινό χαρακτηριστικό των δύο τους την εξουσία και κοινό πεδίο διεκδίκησης τον δημόσιο χώρο.¹

---

* Επίκουρος Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου.

1. Ο J. Casanova, *Public Religions in the Modern World*, University Press, Chicago 1994, υπογραμμίζει την εμμονή των εκκλησιών στη διεκδίκηση του δημόσιου πεδίου. Για τις ιστορικές αναγωγές της σχέσης της κρατικής με την εκκλησιαστική εξουσία, βλ. Γ. Γκότσης, «Εξουσία και πολιτική εκκλησιολογία στη δυτικοευρωπαϊκή μεσαιωνική πολιτειολογική σκέψη», *Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης* 11(1998), σσ. 99-135.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1	
<i>Θρησκευτική δέσμευση, συχνότητα εκκλησιασμού και δογματική θρησκευτικότητα (αποτελέσματα %)</i>	
A. «Προσωπικά θα λέγατε ότι είστε...»	
• πιστός χριστιανός	50,3
• χριστιανός από παράδοση	25,5
• χριστιανός, αλλά κριτικός απέναντι στην εκκλησία	20,1
• η θρησκεία δεν έχει ρόλο στη ζωή μου	3,3
• Άλλο/ΔΓ/ΔΑ	0,8
B. «Πόσο συχνά πηγαίνετε στην εκκλησία» (εκτός από γάμους, κηδείες, βαφτίσια)	
• Κάθε εβδομάδα	15,1
• 1-2 φορές το μήνα	31,2
• 1-2 φορές το χρόνο	35,2
• Λιγότερο συχνά	14,3
• Ποτέ	3,9
• ΔΓ/ΔΑ	0,3
Γ. «Κατά τη γνώμη σας, μετά το θάνατο τι υπάρχει;»	
• Μια άλλη ζωή	33,7
• Κάτι, που δεν ξέρω ακριβώς τι είναι	40,9
• Τίποτα	17,2
• ΔΓ/ΔΑ	8,2
Δ. «Πόσο συχνά προσεύχεστε;»	
• Κάθε μέρα	38,0
• 1-2 φορές τη βδομάδα	22,1
• 1-2 φορές το μήνα	12,4
• Πιο αραιά	12,0
• Σπάνια	8,6
• Ποτέ	4,9
• ΔΓ/ΔΑ	2,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 <i>Τύποι θρησκευτικής δέσμευσης.</i> <i>Κοινωνικά, πολιτικά και εκκλησιαστικά χαρακτηριστικά</i>							
«Τακτικά» εκκλησιαζόμενοι				Μη «τακτικά» εκκλησιαζόμενοι			
	«Πιστοί» χριστιανοί που πιστεύουν στη «μετά θάνατον ζωή»	«Πιστοί» χριστιανοί που δεν πιστεύουν στη «μετά θάνατον ζωή»	Παραδοσιακοί και κριτικοί χριστιανοί	«Πιστοί» χριστιανοί	Παραδοσιακοί χριστιανοί	Κριτικοί χριστιανοί	Θρησκευτικά αποδεδειγμένοι
1. Φύλο							
Άνδρες	10,5	12,4	12,6	18,1	23,7	17,5	4,5
Γυναίκες	22,3	21,2	12,7	15,7	13,1	11,9	2,1
2. Ηλικία							
18-24 ετών	6,5	11,5	11,0	18,5	23,2	22,8	5,3
25-34 ετών	8,3	7,6	13,0	20,1	22,7	23,4	3,3
35-44 ετών	9,5	14,4	11,1	20,2	22,3	18,0	3,8
45-54 ετών	15,0	18,9	13,2	16,3	18,0	13,5	4,4
55-64 ετών	25,8	24,8	14,9	11,4	14,7	6,9	1,3
65 ετών και άνω	32,5	24,2	12,6	14,8	9,4	4,1	2,2
3. Μορφωτικό επίπεδο							
Δημοτικό	25,5	26,4	12,5	14,4	12,6	6,6	1,5
Γυμνάσιο/Λύκειο	12,9	14,5	12,3	19,9	20,3	16,3	3,5
Ανώτατη	8,7	6,2	13,7	15,0	23,5	24,6	5,8
4. Μέση ιδεολογική τοποθέτηση στον άξονα Αριστερά-Δεξιά							
	7,0	7,1	6,5	6,2	5,5	5,3	3,3
5. Συχνότητα εκκλησιασμού							
Κάθε βδομάδα	49,4	37,8	12,0	-	-	-	-
1-2 φορές το μήνα	28,9	35,9	34,8	-	-	-	-
1-2 φορές το χρόνο	-	-	-	35,4	33,2	29,0	1,8
Λιγότερο συχνά	-	-	-	28,3	39,1	24,8	7,1
Ποτέ	-	-	-	9,2	26,4	20,5	40,8
ΣΥΝΟΛΟ	16,5	16,9	12,7	16,9	18,3	14,7	3,3